

Bildande av naturreservatet Nittenmossen i Ludvika kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är ca 71 ha och består av väl utbildade högmossar. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Nittenmossen
Kommun	Ludvika
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	SE0620136 Nittenmossen, väst
Församling/socken	Grangärde
Natureografisk region	30a Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Fastigheter	Ludvika Knutsberg 1:1 Ludvika Rävåla skog 2:1 Ludvika Järphöjden 4:1
Nyttjanderätter mm	Jakt
Areal	Total areal: 71 ha Landareal: 59 ha Produktiv skogsmark: 15,5

Syfte med naturreservatet

Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer

Syftet med naturreservatet är att bevara tre representativa och värdefulla högmossar med bibehållen, ostörd hydrologi.

Bevara biologisk mångfald.

Syftet är även att bevara de naturligt artfattiga växtsamhällen som är typiska för högmossar med ostörd hydrologi.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Den angränsade skogen ska utvecklas mot naturskog. Den ska vara en skyddszon mot mossekomplexet

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Våtmarkernas naturliga vegetation, struktur och hydrologi ska skyddas. Verksamheter och ingrepp som kan ge negativa förändringar eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för våtmark ska inte tillåtas.
- Skogen undantas från skogsbruksåtgärder och annan verksamhet som kan förändra eller skada de livsmiljöer och populationer av arter som är karaktäristiska för naturskog.
- Förekomst och etablering av organismer som är knutna till orörda våtmarker och som saknas eller missgynnas i normalt brukad skog ska gynnas och säkerställas

Skötselåtgärder i enlighet med skötselplan

- Våtmarken lämnas orörd för fri utveckling
- Skogsbestånden ska ges möjlighet att utvecklas i riktning mot naturskog.
- Informationstavlor ska finnas på plats för att ge besökande upplysningar om området.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Nittenmossen är ett värdefullt mossekomplex helt opåverkad av dikningar och med i övrigt ostörd hydrologi. Våtmarken är ett mycket bra exempel på välvda mossar, så

kallade högmossar med deras typiska artfattiga vegetation. Området är utpekade i Myrskyddsplan för Sverige tack vare sina höga geologiska värden i just dess orödhet, utformning och för mossetypen typiska växt och djurliv.

Natura 2000

Nittenmossen är utpekade som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket. Syftet med Natura 2000-området SE0620136 Nittenmossen väst är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för följande naturtyper:

Högmossar (kod 7110, prioriterad naturtyp)

Dystrofa sjöar och småvatten (kod 7110)

Miljömål

Detta beslut om att skydda Nittenmossen bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet myllrande våtmarker, samt levande sjöar och vattendrag.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Mossarna och mossgolarna har helt egen hydrologi och påverkas inte av vatten från fastmarken runtomkring. Så länge mossarna är intakta kommer myrgolarna utvecklas naturligt. Därför kan kalkning av omgivande våtmarker förändra de fysiska och kemiska förutsättningarna för vattnets naturligt förekommande arter. Även inplantering av fisk ger förändrade konkurrensförhållanden och leder till försämring av habitatet.

Alla ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning skulle förändra habitatets hydrologi och hydrokemi på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande fastmarksmiljöer kan ge en negativ påverkan på habitatet.

Torvbrytning skulle äventyra våtmarken som helhet dels genom att hydrologin förändras, dels eftersom det är själva torven som utgör mossen. Torvbrytning är ett stort generellt hot mot habitatet idag då det finns en risk för att efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel blir större.

Genom att anlägga skogsbilvägar över eller i närheten av våtmarken kan hydrologin och/eller hydrokemin i området förstöras.

Skogsbruk och andra företag som innebär att fastmarksholmar och närliggande fastmark avverkas kan innebära att näringsämnen läcker ut på myren.

Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i habitatet ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i habitatets närhet kan också skada habitatet genom luftburen deposition.

Ökad våtdeposition av kväve gör att habitatets vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.

Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc kan förstöra eller skada habitatet. Antingen som en direkt effekt eller genom anläggningsarbetet.

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov kan tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken.

Planeringsbakgrund

Området är utpekad som Natura 2000-område enligt 7kap 27§ MB. Det finns en bevarandeplan med bevarandesyfte fastställd för området. Det främsta bevarandesyftet för området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för samtliga naturtyper och arter som legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000.

Nittenmossen är utpekad som riksintresse för naturvård med anledning av dess orörda och välutbildade geologiska form. Nittenmossen ingår även i ett större riksintresse för friluftsliv enligt miljöbalkens hushållningsbestämmelser. Området benämns Säfsnäs-Grangärde. Riksintresset är utvalt för att det har särskilt goda förutsättningar för positiva naturupplevelser och kulturstudier, vandringar och långfärder, fritidsfiske, bär- och svampplockning samt paddling.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av

kvalitetsmål. Vidare ska föreskrifterna heller inte utgöra hinder för normalt underhåll av vägar och ledningar/ledningsgator.

Föreskrifterna utgör inte heller hinder för undersökningar i enlighet med utfärdat undersökningstillstånd nr 115 för område Yxsjöberg nr 2, Bergstatens dnr 200-128-2008

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort levande eller dött träd eller vindfälle
3. gödsla, sprida aska, kalk eller använda bekämpningsmedel
4. plantera in växter eller djur
5. uppföra jakttorn och jaktpass med följande undantag:
 - Jaktpass av naturmaterial får uppföras och befintliga sikt- och skjutgator får underhållsröjas,
6. permanent markera jaktgränser och stigar till jaktpass,
7. bedriva jakt med fälla och snara med följande undantag:
 - Jakt med minkfällor är tillåtet,
8. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet
9. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser,
10. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - Transportera ut älg, björn, större hjortvilt eller vildsvin med fordon som i inte ger skador på mark eller vegetation.
 - För tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till länsstyrelsen
11. anlägga ny mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. skötsel av naturreservatet sker genom tex. naturvårdsbränning,
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

I *punkterna A1; A3, A4; A10, A11, C1; och C2* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

I *punkt A2* förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog inte ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Motiv till punkt A5 och A6. Olika typer av anläggningar minskar påtagligt upplevelsen av ett "orört" område. I många naturreservat är det önskvärt att låta vegetationen utvecklas fritt till naturliga slutna skogsbestånd. Nya siktröjningar motverkar detta mål. Nya jaktpass ska därför placeras och utformas på ett sätt så att de inte kräver nya siktgator. Undantag medges för enklare jaktpass som till material och utförande är anpassat till platsen och "smälter" in i naturen. Materialet ska byggas av dit transporterade smala trädstammar. Taköverbyggnad får under jakten bestå av en presenning men denna får ej permanent vara kvar i skogen. Jaktorn får inte uppföras, dock får gamla stå kvar om de underhålls. Länsstyrelsen har i egenskap av förvaltare för statens mark rätt att ta bort jaktorn som är i dåligt skick.

Motiv till A7: Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i beståndsreglerande syfte. Utestående fällor minskar upplevelsen av ett "orört" område och kan upplevas negativt av friluftslivet.

Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Även slagfällor är tillåtna vid minkjakt eftersom naturvårdsnyttan bedöms större än risken att enstaka individer av andra arter dödas. Fällor ska alltid märkas med namn och adress.

Punkt A8 motiveras med att jaktutövarna inom naturreservatet ska ha en ingående kunskap om områdets naturvärden/skyddsbehov och vilka hänsyn som behöver tas vad gäller bl.a. jaktens omfattning och utövning. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – d v s de ska bedriva jakt tillsammans

I punkt A9 förbjuds utfodring (ätling) av vilt. Sådan utfodring medför att djur koncentreras till området kring utfodringsplatsen. Lokalt skadas vegetationen vid foderplatsen genom tramp, foderspill, en viss gödsling av marken, samt ett ökat betestryck på unga lövträd i området. Detta är inte önskvärt inom naturreservat. Exempelvis är det dock tillåtet att lämna kvar den urtagna älgräntan efter skjutna älg liksom att mata småfåglar. Det är också tillåtet att sätta ut saltsten, dock bör placeringen vara sådan att skador på vegetation minimeras.

Punkt A10 motiveras enligt följande. Terrängkörning med motordrivna fordon ger vegetations- och markskador, särskilt om tunga fordon används eller om körning sker i våtmarker, vilket skadar den biologiska mångfalden och minskar upplevelsen av ett ”orört” område. Undantag för uttransport av älg, björn, större hjortvilt och vildsvin bedöms kunna ske med fordon som inte skadar den biologiska mångfalden samtidigt som omfattningen är så begränsad att friluftslivet, vid avvägning mot jaktintresset, får tåla eventuella störningar. De undantagna djuren överensstämmer med dem som anges i terrängkörningslagen. För att minimera skador på mark och vegetation är det viktigt att körning begränsas till torra eller frusna marker. Tyngre hjulgående traktorer ger ofta mark- och vegetationsskador. Bandgående älghugare eller liknande rekommenderas.

Punkterna B 1 – B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

Punkterna under C inskränker allmänhetens nyttjande av området. Skogens träd är grunden för delar av detta reservats värde och får inte skadas. Matsvamp och bär får givetvis plockas i reservatet. Fordonstrafik utanför bilväg skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador.

Föreskrifterna under A2 och C1 gäller inte för insamling av mindre grenar och kvistar i syfte att göra upp eld. Det är dock inte tillåtet att ta delar av torrakor eller annan grövre ved inom naturreservatet.

Ärendets handläggning

Nittenmossenområdet i sin helhet, enligt avgränsningen i Myrskyddsplan för Sverige från 2007, utbreder sig med 37 ha i Ljusnarsbergs kommun i Örebro län och 71 ha i Ludvika kommun i Dalarnas län. Av Nittenmossens tre sammanhängande mossar ligger den östra till hälften i Örebro län.

Reservatsområdets myrareal har bedömts vara skyddsvärd vid flera undersökningar och naturinventeringar utförda sedan början av 1970-talet.

Området upptas i Naturvårdsverkets nationella myrskyddsplan från 1994 och i den reviderade utgåvan från 2007. I myrskyddsplanen redovisas de myrar som enligt länsstyrelserna och Naturvårdsverket i ett nationellt perspektiv ska prioriteras för skydd. Enligt delmål 2 till det av riksdagen antagna miljökvalitetsmålet Myllrande våtmarker, skall samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige ha ett långsiktigt skydd senast år 2010. Nittenmossen är även ett prioriterat objekt i arbetet med miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Hela mossekomplexet med kantzoner är sedan 1998 Natura 2000-område.

2007 bildades ett naturreservat för den del som ligger i Örebro län. Länsstyrelsen i Dalarnas län har haft en överenskommelse med markägaren på Dalasidan, Sveaskog AB, om att området undantas från ingrepp i väntan på en uppgörelse om reservatsbildning. Naturvårdsverket förvärvade området på Dalasidan 2009.

Vid remissen framkom att Ludvika kommun inte har något att erinra mot förslaget. Dalarnas Ornitologiska Förening (DOF) är positiva till alla nya naturreservat. DOF ifrågasätter dock varför småviltjakt tillåts

Jägareförbundet Dalarna har ställt sig positivt till olika åtgärder för att skydda naturområden som är skyddsvärda. Jägareförbundet hävdar att den inskränkning i jakten som finns avseende jakt med fälla inte är tillräckligt motiverad och vill att sådan jakt ska vara tillåten.

Länsstyrelsen har vägt jaktintressena mot reservatets syften. Orördhet är ett av naturreservatets prioriterade bevarandevärden, vilket motiverar inskränkning i jaktutövandet. Denna inskränkning begränsas framför allt till utformning av olika typer av anläggningar såsom jaktpass, jaktstigar, fälljakt mm. Jakt är i huvudsak tillåten i naturreservatet med undantag för jakt med fälla eller snara. Jakt med fällor bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt. Undantag för minkfällor medges för att minkjakt är motiverad ur naturskyddssynpunkt och att fällfångst är den enda realistiska jaktmetoden. Jaktinskränkningen följer länsstyrelsens jaktpolicy.

SGU tillstyrker reservatsbildningen, men påpekar att det finns ett undersökningstillstånd i området, varför prospektering bör tillåtas i området. Vidare påpekar SGU att företaget som har undersökningstillstånd bör remitteras.

Trafikverket har påpekat vikten av att underhållsåtgärder av väg 552 inte får försvåras av reservatsbildningen. Länsstyrelsen bedömer att den skrivningen under rubriken *föreskrifter* täcker in för sådana vanliga underhållsåtgärder som trafikverket beskriver.

Länsstyrelsen har lagt till ett undantag i föreskrifterna som gäller undersökningstillståndet som innehas av Sandvik Tooling AB och remitterat förslaget till företaget. Sandvik Tooling har inte haft något att invända mot förslaget.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Kungörelse

Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär X)

Beslutande

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sven Ångquist, planarkitekt Inger Friman, antikvarie Rickard Franzén, funktionssamordnare Jemt Anna Eriksson och naturvårdshandläggare Susanne Lundin, den sistnämnde föredragande.

Maria Norrfalk

Landsbövding

Susanne Lundin

Naturvårdshandläggare

Bilagor:

- Bilaga 1 Översiktskarta
- Bilaga 2 Beslutskarta
- Bilaga 3 Skötselplan
- Bilaga 4 Överklagningsformulär formulär 6

Sändlista:

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Riksantikvarieämbetet, Box 1114, 621 22 Visby
Skogsstyrelsen, Köpmantorget 2B, 826 83 SÖDERHAMN
Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA
Fiskeriverket, Box 423, 401 26 Göteborg
Ludvika kommun, 771 82 LUDVIKA
Lantmäterimyndigheten, 801 82 Gävle
Hällefors Jaktskytteklubb c/o Lennart Myhrman, Sundinvägen 33, 770 10
FREDRIKSBERG
Trafikverket, 781 89 BORLÄNGE
Sandvik Tooling AB, Mossvägen 10, 811 81 SANDVIKEN

Kopia för kännedom till:

Länsstyrelsen i Örebro län, 701 86 ÖREBRO